

Merhaba;

Jineolojî dergisi olarak 25. sayımızla yeniden sizlerle beraberiz. 25 sayıdır büyük bir inanç ve kararlılıkla kadınların bilgisini kadınlarla üretmenin, çoğaltmanın ve inşa etmenin kadın mücadelesine kattığı heyecanı yaşıyoruz.

Bu sayımızı heyecanımızın en yoğun olduğu sayılarımızdan biri olarak görüyoruz çünkü hem cinsi hem coğrafyası sömürgeleştirilenler olarak sömürgeciliğe karşı atılan her bir adımın ne kadar önemli olduğunun farkındayız. Bize dayatılan bu gerçekliği kabul etmiyoruz. Bu yaşamın kodlarını çözerek hakikati yerli yerine oturtup yaşamı yeniden inşa etmenin mücadelesini yürütüyoruz; sadece fiili değil ideolojik olarak da sömürgecilikle örülmüş bu düzende çatlaklar oluşturmanın zorluklarını her an yaşıyoruz. Ancak ne kadar zorlu olursa olsun, bu sistemde açtığımız her bir çatlağın yarattığı özgürlük imkânlarını gördükçe, düşündükçe heyecanımız katlanıyor.

Sömürgecilik, 1900'lerin uzun süren liberal özgürlük söylemleri sonrası yeniden gündemde. Etimolojik olarak Latin kökenli *colonus* (çiftçi) kelimesinden üreyen kavram, anlamsal olarak bir insanın başka bir insan tarafından boyunduruk altında tutulmasını, her türlü hegemonyanın uygulanmasını ifade ediyor. Bu denli geniş bir kavram ya da Hintli yazar Ania Loomba'nın ifade ettiği gibi insanlık tarihinin yaygın bir özelliği olan¹ bu olgu, yine yazarın ifade ettiği gibi erken dönem kapitalizm öncesi kolonyalizm ve kapitalizm ile birlikte gelişen çağdaş kapitalist Avrupa kolonyalizmi olarak ayrıştırılmayı gerekli kılıyor. İlk dönem sömürge teorileri sömürgeciliği bir ülkenin başka bir ülkenin topraklarını ilhak ederek ezilen ülkenin maddi kaynaklarının kullanılması ve bu yolla zenginleşmesi olarak nitelendiriyor. Modern anlamda sömürgecilikte ise bu ilhak, ülkelerin yerini alan büyük ölçekli holdingler, şirketler yoluyla gerçekleştiriliyor. Aynı zamanda toplumların kültürel, ekolojik, siyasi her türlü manevi değerinin de zenginleşme uğruna sermayeye çevrilmesi ve manevi değerlerin maddileştirilmesi anlamına da geliyor. Bu, kendini uygarlık adı altında dayatan bir sistem olarak sömürgeciliğin esasında kendisinin toplumsal uygarlığa ters bir form yaratmasını doğuruyor. Bir başka deyişle sömürgecilik ne değildir sorusunun peşine düşen Aime Cesaire'nin dile getirdiği gibi sömürgeleştirilen topraklara uygarlık götürdüğünü iddia eden

¹ Ania Loomba, *Colonialism-Post Colonialism*, NewYork: Routledge, 1998.

sömürgecilerin iddialarının aksine sömürgecilik, bu söylemi kullanarak ekonomik sömürlerini devam ettiren ve işgallerine meşru bir zemin hazırlayan Avrupalı politikacılar, entelektüeller eliyle sömürgeleştirme sırasında ve sonrasında esasen sömürgecileri uygarlık dışılaştırıyor.² Dolayısıyla sömürgecilik toplumsal uygarlık formunun bir karşıtı olarak ortaya çıkıyor ve tarihi iktidarın varoluş tarihi ile paralellik gösteriyor.

Tarihteki ezen-ezilen ilişkilerinin yön değiştiren bu formu Sümer Rahip Devletlerine kadar uzanıyor. Bir kategori olarak erkekliğin, bir başka kategori olarak kadınlar üzerinde kurduğu, kurmaya çalıştığı tahakküm kadın etrafında gelişen toplumsallığın egemen erkek-devletli uygarlık sisteminin kurulabilmesi için denetim altına alınmasını ifade ediyor. Bu süre içerisinde bir cinsin bir diğer cinse uyguladığı sistematik tahakküm ilişkileri ortaya çıkıyor, “tehlikeli ve vahşi” kadın uygarlığı, “temkinli ve akıllı” erkek uygarlığı tarafından yok edilmek isteniyor. Patriarkanın tarihi bu anlamı ile “ilk sömürge kadınıdır” saptamasını doğruluyor.

Sömürgeciliği, bir uygarlığın başka bir uygarlık üzerinde geliştirdiği tahakküm ilişkileri olarak ele alırsak sömürgeciliğin tarihini kadın-erkek ilişkileri üzerinden yorumlamak hiç de yanlış olmayacaktır. Bir sömürge olarak kadın kimliği bugün hala toplumsal unsurların şekillendirilmesinde temel bir “unsur” olarak görülüyor. Varlığı tanımlanmayan, duygu ve düşünce dünyası gasp edilen, kapitalist sistem içerisinde emeği hala en ucuz emek gücü olarak görülen kadınlar, sömürge sistemi içerisinde cinsinden ve bu cinsin yarattığı kültürün söz konusu sistemi çökertme potansiyelinden dolayı derin bir sömürüye maruz kalıyor ve aynı zamanda dünyanın geri kalanının da nasıl sömürüleceğinin işaretlerini taşıyor.

Patriarka ile kendisini örgütleyen her bir tarihsel süreç, ideoloji bu gerçeklik üzerinden kendisini inşa etmiştir. Coğrafi keşiflerle dünyaya yeni bir “pencere” açacağını iddia eden Batı, Asya ve Afrika’yı sömürgeleştirmiş, ilksel birikimi insan ticareti üzerinden geliştirmiştir. Modern anlamda kapitalizmin şafağını Marx; “Yerli halkların maden ocaklarına sürülmesi, Doğu Hindistan’ın ele geçirilip yağmalanması ve Afrika’nın köle ticareti için çiftlik haline getirilmesi” olarak görse de Silvia Federici’ye³ göre, kapitalist gelişmenin

² Aime Cesaire ve Robin D.G. Kelley, *Discourse on Colonialism*, New York: Monthly Review Press, 2001.

³ Silvia Federici, *Caliban ve Cadı*, İstanbul: Otonom Yayıncılık, 2020.

yaslandığı sınıfsal ilişkiler, dünya genelinde, devamlı bir biçimde işgücünün cinsiyete göre bölünmesi ve toplumun buna göre ayrışmasına dayanmıştır. Bugün bu ayrışma emeğin, bedenin, kültürün, toplumsal her bir yaratımın nasıl şekillendirildiğini de göstermektedir. Modern kapitalist sömürge sistemi içerisinde cinsiyetlendirilmiş emek, zihin dünyası sadece cinslere ait rolleri değil bir bütün dünya düzeninin şekillenmesinin ideolojik temelini oluşturmaktadır. Bu temelin ifşası Frantz Fanon, Edward Said gibi isimlerin başını çektiği ve sonrasında birçok araştırmaya konu olan postkolonyal literatür ile yapılmaya çalışıldı. Sömürgeciliğin salt maddi bir unsur olmadığı, psikolojik, kültürel, ekolojik birçok tahakküm ilişkisini de kendisi ile beraber doğurduğu ve hatta temel amaçlarından birinin bu olduğu hatırı sayılır eserle dile getirildi. Bizler de bu sayımızda sömürgecilik tartışmalarına bir yandan dayandığı cinsiyetçilik ideolojisini diğer yandan bu ideoloji üzerinden yükselen diğer düşünce ve uygulamaları görerek katkı sunmak istedik.

Bugün hâlâ dünyanın en ucuz (ve hatta en değersiz) emeğinin kadın emeği olarak görülmesi, kapitalizmin kadın bedeni üzerinden ürettiği pazarın dünya pazarları içerisinde hatırı sayılır bir konumda oluşu, sermaye birikiminin her bir parçası paraya dönüştürülmüş kadın bedeni üzerinden ciddi bir pazar oluşturması ve tabii ki yaşadığımız coğrafyada bu ideolojinin hüküm sürmesinin mevcut toplumsal sorunların ortaya çıkışında fazlaca payı var. Diğer taraftan reel politik alan, tarihsel bir sömürge olarak Kürt coğrafyasını hâlâ yeniden şekillendirmeye çalışıyor. Kayyım yönetimleriyle coğrafyanın kültürel kimliğini, bir anlamda uygarlığını yerle yeksan edecek uygulamalar hayata geçirilmeye çalışılıyor. Kürtçe hâlâ resmi anadil statüsünde değil ve her gün yasaklamalarla karşı karşıya kalıyor. Kadın mücadelesi kriminalize ediliyor, kadın mücadelesiyle açılan kadın derneklerinin, merkezlerinin yerine evlendirme daireleri, Kuran kursları açılıyor. Kürtlerin varlığının “inkârından”, Kürtlerin varlığını “dönüştürülmesi gereken” olarak ele alan sömürgeci sürece evrilmiş durumdayız. Sömürgecinin modern uygulamaları artık hayata kasttan, öldürme fiilinden ruhu ele geçirme aşamasına geçiyor. Bugün, “Benim Kürdüm...” söylemi, Kürtlüğü kendi uygarlık formuna katmak, benzetmek ve bu minvalde değiştirip dönüştürmek isteyen bir politikanın tezahürü olarak önümüzde duruyor.

Kuşkusuz hem dünyada hem coğrafyamızda cinsiyetçi bir temele dayan bu sömürgecilik uygulamalarına karşı büyük bir direniş de söz konusu. Her geçen gün bu uygulamalara karşı başta kadınlar olmak üzere dünyanın her yerinden yükselen seslere şahitlik ediyoruz. Kusursuz olduğu öne sürülen kapitalist modernitenin dünya sistemi karşısında milyonlarca

insan “çatlak”lar yaratarak, sistemin dayandığı ayakları sallayarak varlık mücadelesi veriyor. Bu sayımızda biraz da bu mücadeleleri dile getirmek ve “çatlakları” hep birlikte çoğaltmak istedik;

Bizlere eşlik eden ilk yazarımız **Rozan Star** oldu. Rozan **Sömürgecilik Çağında Yaşam** yazısı ile sömürgeciliğin neyi ifade ettiğini, tarihsel sürecini ve bugün kapitalist moderniteyi yeniden nasıl şekillendirdiğini anlatıyor. Bu tarihsel akış içerisinde kadının sömürgeleştirilmesinin analizini ise **Gönül Kaya** ele aldı. **Tarihsel Aşamalarda Cinsiyetçilik ve Sömürgecilik İlişkisi** yazısı ile kadınların tarihini sömürgecilik kavramı üzerinden açıklıyor ve cinsiyetçiliğin sömürgecilikle olan bağına gözler önüne seriyor. Bu bağın kadınlar için neyi, nasıl ifade ettiğini, **Kadınların Dilinden Sömürgecinin Tarihi ve Farklı Bir Dünyayı Mümkün Kılabilme İçin Gölgede Bırakılan Anlatılara Işık Tutmak** yazısı ile Kürt halkı ve Kürt kadınlar için bu sürecin nasıl işlediğini ve nasıl bir direnişe dönüştüğünü **Ceren Akyos** anlatıyor. Sömürgeleştirme tarihinin kültürel hegemonya ile kurulan bağına ise **Gül Barin, Kültürel Sömürgecilik** yazısı ile dile getiriyor. Özellikle Kürt halkı üzerinden yürütülen sömürgeciliğin detaylarını anlatan Gül, Ne Yapmalı? sorusu ile bu hegemonik saldırıya karşı alternatiflere dair önerilerini tartışıyor.

Kuşkusuz sömürgeleştirme iktidarların eğitim politikalarından bağımsız değil. Aksine dünya sömürgeleştirme tarihi sömürgecilerin kendi hegemonik kültürlerini eğitim yolu ile toplumlara empoze ettiği bir çağ yaşadı, yaşamaya devam ediyor. Tüm bu süreçleri **Bir Sömürgeleştirme ve Sömürgelesizleştirme Aracı Olarak Pedagoji** yazısı ile **Andrea Woolf Enstitüsü** analiz ederek sömürgeci pedagojinin tarihini gözler önüne seriyor. Sömürgeleştirmenin temel motivasyonlarından kapitalizm ve emek sömürsü ise yine en çok kadın emeği üzerinden uygulanan politikalarda görülüyor. Çağımızda ekonomik sömürgecilik kendisini en çok kadın emeği üzerinden var ediyor. **Olca Kanlıbaş**, bu gerçekliği kendi köyündeki emek-sermaye dönüşümünden yola çıkarak **Emeğin “Kadınlaştırılması” “Evcilleştirilmesi” “Evcilleştirilmesi”** yazısı ile çözümlüyor.

Coğrafyamızın en temel gerçekliklerinden biri ise Kürtlerin ulus-devletler arasında bir sömürge olarak paylaşıldığı ve Kürtlere yönelik mevcut saldırıların hala bu esas üzerinden yürütüldüğüdür. **Fatma Kaşan, Kürdistan Sömürge Gerçeğini Uyandırmak** yazısı ile bunun inşa tarihini ve “Kürdistan sömürge” belirlenmesine yönelik yaklaşımları analiz ediyor. Bu sömürgeci politikaların halklar üzerindeki psikolojik, ekonomik, kültürel

yansımaları ise çok derin boyutlarda yaşıyor. **Haskar Kırmızıgöl, Kürt Ol(ma)mak İçin Ne Yaptık?** yazısında bu yansımaları, kendi deneyimlerinden de yola çıkarak bütün çıplaklığı ile anlatıyor. Kürtler bütün bu sömürgeleştirme süreçlerini nasıl yaşadı, bireysel ve toplumsal yansımaları hangi biçimlerde ortaya çıktı sorularının cevabını Haskar'ın yazısında okuyoruz. Ve son yazımızda **Yvonne Heine, I LOVE RAQQA** yazısı ile küresel, liberal politikaların radikal değişim dönüşüm hedefi olan alanları yeniden sisteme dahil etmek üzerinden nasıl politikalar geliştirdiğini, uluslararası STK sisteminin buna hangi yol ve yöntemlerle hizmet eder hale getirildiğini gözler önüne seriyor.

Bu sayımızdaki temel dertlerimizden biri kuşkusuz toplumların ve özellikle de kadınların sömürgeleştirilme süreçlerini, bugününü ve gelecekte bizleri bekleyen tehlikeleri ve buna karşı koyulabilecek alternatif tartışmaları dile getirmektir. Kuşkusuz konunun binlerce yıllık tarihi ve bugün yaşamın her alanına sirayet etmiş bir alanı var. Yani daha tartışacak çok şeyimiz var... Bu tartışmaları siz değerli okuyucularımızla büyütebileceğimizi umut ediyoruz. Sayımızda emeği geçen bütün kadınlara bitmeyen teşekkürlerimizi iletmekten mutluluk duyuyoruz.